

فشارگرانی بر طبقات کم درآمد

با افزایش قیمت‌ها در بخش خوراکی‌ها و «توقف رشد قیمت‌ها و تورم» در بخش «غیرخوراکی‌ها و کالاهای بادوام» این دهک‌های کم‌درآمد بوده‌اند که آسیب دیده‌اند. کم‌درآمدهایی که حالا نوسان قیمت دلار در دی ماه و رسیدن آن به بیش از ۳۰ هزار تومان را به عینه در زندگی و سر سفره‌های خود می‌بینند.

به گزارش سایت خبری پرسون، رکورد بیشترین میزان تورم در طول سال ۹۹ در حالی در بهمن‌ماه به ثبت رسید که بخش بزرگی از تورم به دهک‌های کم‌درآمد فشار آورده؛ چراکه عمده تورم به وجود آمده به دلیل افزایش قیمت‌ها در بخش خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها بوده است.

با اینکه در تعریف عمومی، تورم «شتاب افزایش قیمت‌ها» نامیده می‌شود و نه خود «افزایش قیمت»، اما نوسان رو به بالای قیمت در سبد خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها طی بهمن‌ماه سال جاری و در واقع یک ماه مانده به پایان سال ۱۳۹۹، نگرانی‌هایی را برای انتقال این شرایط به سال آینده ایجاد کرده است. اما چرا این شرایط نگران‌کننده است؟

تورم بخش خوراکی‌ها در بهمن ماه نسبت به دی‌ماه بیش از ۵ درصد رشد داشته است. در حالی که تورم سبد غیرخوراکی‌ها در طول یک ماه، ۱.۱ درصد افزایش پیدا کرده است. در واقع اتفاق بزرگ همین یک ماهه، «کاهش قدرت خرید» مواد غذایی بوده است. در این یک ماه، «حقوق یا مزایا» افزایشی نداشته، «یارانه نقدی» پرداختی دولت مثل همیشه بوده و سیاست جبرانی مانند «یارانه معیشتی» یا حتی «کوپن» نیز در کار نبوده است. بنابراین با یک «درآمد ثابت» چه راهکاری می‌تواند جبران هزینه‌ها را بکند؟

«خوردن و آشامیدن» اولین اولویت برای زنده ماندن و کار و فعالیت است. دهک‌های کم‌درآمد عموماً در مقابل چنین شرایطی دو راه بیشتر ندارند: راه اول، کاهش هزینه‌ها در بخش‌های دیگر مثل تفریح، مسکن، حمل و نقل، ارتباطات و حتی پس‌انداز و هزینه‌کرد پول در بخش خوراکی است. راه دوم، کاهش خرید کالای خوراکی و روی آوردن به منابع خوراکی است که ارزش غذایی کمتر یا کیفیت پایین‌تری دارند. به‌طور مثال، قیمت روغن تراریخته، از قیمت روغن ارگانیک ارزان‌تر و زبان‌های آن برای سلامتی به مراتب بیشتر است، اما فرد کم‌درآمد برای جبران هزینه‌ها، انتخاب دیگری ندارد.

اجزای تورم

یک نگاه کلی به اجزای تورم در بهمن‌ماه می‌تواند تصویر روشن‌تری از آن چیزی را به دست بدهد که در حوزه رابطه مالی مردم و کالاها رخ داده است.

در بهمن ماه، فقط شاخص قیمت‌ها در سبد کالای مسکن، آب و برق و گاز نسبت به دی ماه تفاوتی نداشته؛ اما به ترتیب، سبد خوراکی‌ها، تفریح و فرهنگ، هتل و مراکز اقامتی، لوازم خانگی و بهداشت و درمان، بالاترین رشد‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. در میان این سبدهای کالایی، سبد خوراکی‌ها در بهمن ماه نسبت به دی ماه رکورد زده و ۵.۳ درصد رشد کرده است.

البته در مقیاس سالانه، یعنی نسبت به بهمن‌ماه سال گذشته سبد خوراکی‌ها نزدیک به ۶۷ درصد رشد داشته است! جزییات شاخص قیمت‌ها در سبد خوراکی‌ها نیز تصویر عجیبی را ارائه می‌کند. به‌طور مثال، فقط در طول یک ماه، شاخص قیمت گروه «شکر، عسل، مربا، شیرینی و شکلات» بیش از ۱۰ درصد رشد کرده است! یا شاخص قیمت «سبزیجات» در همین بهمن ماه سال جاری، نسبت به دی ماه ۱۰.۴ درصد رشد داشته است.

در مقیاس سالانه، وضعیت به مراتب بدتر است. مثلاً شاخص قیمت در گروه کالایی «روغن‌ها و چربی‌ها» ۹۵ درصد نسبت به بهمن ۹۸ رشد کرده است. شاخص قیمت میوه و خشکبار هم نزدیک به ۸۷ در یک‌سال بالا رفته یا گروه کالایی «شیر، تخم‌مرغ و پنیر» نزدیک به ۸۰ درصد نسبت به بهمن ماه سال گذشته رشد داشته است!

خوراکی‌ها در روستاها گران‌تر از شهرها

تمام این آمارها متعلق به بخش «شهرنشین» جامعه ایرانی است. در روستاها وضعیت با شدت بیشتری به همین منوال است. اگر خانوارهای روستایی در بهمن ماه سال جاری، تورم منفی «ماهانه» در بخش‌هایی، چون مسکن، سوخت، ارتباطات یا دخانیات را داشته‌اند در عوض «سفره» آن‌ها نیز کوچک‌تر شده است. تورم ماهانه در بخش خوراکی‌ها در خانوارهای روستایی تقریباً هم اندازه خانوارهای شهری و به میزان ۵.۵ درصد بوده است.

اما تورم سالانه بالاتر از خانوارهای شهری حدود ۶۹ درصد شده است! اینکه چرا «روستاها» به عنوان تامین‌کننده «خوراکی‌ها» با تورم بیشتری دست و پنجه نرم کرده‌اند را باید بخش کارشناسی و اقتصاددانان ایران پاسخ دهند.

اما حدس اولیه این است که خانوارهای روستایی برای تامین مواد غذایی مجبور به استفاده از کالاهای تولیدی در شهرها شده و به دلیل واسطه‌گری و دست به دست چرخیدن بیشتر این کالا تا رسیدن به مصرف‌کننده، بهای بیشتری برای کالای مورد نیاز خود پرداخته‌اند. به‌طور مثال در گروه کالایی

«روغن‌ها و چربی‌ها» تورم سالانه برای خانوارهای شهری ۱۱۳ درصد در میوه و خشکبار بیش از ۹۶ درصد و در شکر، مربا، عسل و شیرینی و شکلات ۸۰ درصد است؛ حال آنکه در بخش خانوارهای شهری این عدد پایین‌تر بوده است.

نگاهی به تورم نقطه به نقطه

تورم «نقطه به نقطه»، تعریفی است که به معنای «مقایسه تورم در هر مقطع با موقعیت مشابه خود در سال قبل» است. تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها در بهمن ماه سال جاری برای خانوارهای شهری به ۶۶.۸ درصد رسیده است. این عدد برای خانوارهای روستایی ۶۸.۶ درصد است. این اعداد بدین معناست که فشار به سفره خانوارهای شهری و روستایی در بهمن ماه سال جاری نسبت به سال قبل بیشتر شده و قدرت خریدشان نیز به همین میزان کاهش پیدا کرده است.

ثروتمندان زیان کمتری می‌بینند

فشار افزایش قیمت‌ها و تمرکز آن در گروه کالایی خوراکی‌ها موجب می‌شود که دهک‌های کم درآمد در مقایسه با دهک‌های پردرآمد آسیب بالاتری ببینند. در واقع آن‌گونه که اقتصاددانان می‌گویند، تورم بالا، «پولی است که از جیب فقرا پرداخت می‌شود.» آن‌گونه که آمار تورم بهمن ماه نشان می‌دهد، افزایش تورم در هر دهک درآمدی از دهک قبلی خود بالاتر و از دهک بعدی خود کمتر بوده است؛ به عبارت دیگر، دهک دهم، یعنی دهک «برخوردار جامعه» ۱.۹ درصد از تورم ماهانه را تجربه کرده‌اند. در حالی که دهک اول و دوم ۳ درصد تورم ماهانه را داشته‌اند.

در واقع، با افزایش قیمت‌ها در بخش خوراکی‌ها و «توقف رشد قیمت‌ها و تورم» در بخش «غیرخوراکی‌ها و کالاهای بادوام» این دهک‌های کم‌درآمد بوده‌اند که آسیب دیده‌اند. کم‌درآمدهایی که حالا نوسان قیمت دلار در دی ماه و رسیدن آن به بیش از ۳۰ هزار تومان را به عینه در زندگی و سر سفره‌های خود می‌بینند.

منبع: اعتماد